

Projekt nr POWR.03.05.00-00-A059/20, pt. „UTHRad – dostępny dla wszystkich”
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Komunikacja z osobami Głuchymi oraz niedosłyszącymi

Wykładowca AGNIESZKA BERGTOLD-KUCZYŃSKA

Radom, marzec 2023 r.

Biuro Projektu: Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu

Rektorat, 26-600 Radom, ul. J. Malczewskiego 29, pok. 23

tel. (48) 361 72 82, 507-816-993;

e-mail: uthdostepny@uthrad.pl; <https://uthdostepny.uniwersytetradom.pl/>

Ustawa
z dnia 19 lipca 2019 r.
o zapewnianiu dostępności osobom ze
szczególnymi potrzebami

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190001696/U/D20191696Lj.pdf>

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r.
o dostępności cyfrowej stron internetowych i
aplikacji mobilnych podmiotów publicznych

Ustawa
z dnia 19 sierpnia 2011 r.
o języku migowym i innych środkach
komunikowania się

Ustawa
prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U.
2022 poz. 574 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 11 u. 6 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym
i nauce (t.j. Dz.U. 2022 poz. 574 z późn. zm.)
jednym z podstawowych zadań uczelni jest stwarzanie
osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału
w procesie kształcenia i badaniach.

Minimalne wymagania w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

- zakres architektoniczny
- zakres cyfrowy
- zakres informacyjno-komunikacyjny

Uczelnia bez barier

Niwelowanie barier ma zróżnicowany charakter, np.:

- „uszyte na miarę” plany studiów
- dostosowany proces dydaktyczny i sprawdzania wiedzy
- dostępne obiekty uczelni – budynki, obiekty sportowe, pracownie, sale wykładowe
- pomoc asystenta dydaktycznego
- stypendia

[Studia dla osób głuchych i niedosłyszących - YouTube](#)

Niepełnosprawność „prawna”

Dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona:

- orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki)
- orzeczeniem o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów,
- orzeczeniem o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia – zwanych dalej „osobami niepełnosprawnymi” (Art. 1 Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

Niepełnosprawność „biologiczna”

Dotyczy osób, które z powodu problemów zdrowotnych miały ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują (uwzględniono poważne i mniej poważne ograniczenia)

Medyczny model niepełnosprawności

Modelu medyczny koncentruje się na uszkodzeniu organizmu, a nie na potencjale tkwiącym w jednostce nawet przy posiadaniu znacznego stopnia niepełnosprawności.

Podejście medyczne zakłada zatem gorszą pozycję osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie jako zupełnie naturalną konsekwencję ograniczeń biologicznych jednostki.

Dopiero przywrócenie zdrowia może spowodować wyrównanie szans pomiędzy osobami niepełnosprawnymi i pełnosprawnymi w życiu społecznym.

Spółeczny model niepełnosprawności

Spółeczny model niepełnosprawności najlepiej został zdefiniowany w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, która ujmuje pojęcie „osób niepełnosprawnych” jako osób, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Niepełnosprawność jest **zjawiskiem społecznym**, powstaje wskutek ograniczeń doświadczanych przez tzw. osoby niepełnosprawne. Ograniczeniami tymi są np. uprzedzenia, bariery architektoniczne, niedostosowany system transportu, rozwiązania na rynku pracy wykluczające osoby niepełnosprawne, niedostosowane usługi publiczne do osób z niepełnosprawnością

Niepełnosprawność słuchowa – definicja głuchoty

Osoby z niepełnosprawnością słuchu to osoby głuche, słabosłyszące, z lekkim lub głębokim niedosłuchem. Niektóre korzystają z aparatów w celu zwiększenia słyszalności. Osoby głuche często komunikują się w języku migowym, lecz bywają wśród nich również takie, które tego języka nie używają. Niepełnosprawność słuchowa niekiedy wiąże się także z dysfunkcją mowy, która może być niewyraźna.

Niepełnosprawność słuchowa – definicja głuchoty

Zaburzenia funkcji narządu słuchu określa się jako **niedosłuch oraz ubytek słuchu**. Może dotyczyć zarówno jednego, jak i obu uszu. Wraz z upływem lat komórki słuchowe w ślimaku zanikają, jest to powodem występowania niedosłuchu u osób starszych. Narząd słuchu rozwija się już w życiu płodowym. Jeśli na tym etapie dojdzie do nieprawidłowości w budowie ucha, pojawiają się ubytki słuchu uwarunkowane genetycznie. **Niedosłuch u dzieci** może być również następstwem komplikacji okołoporodowych, chorób matki w trakcie ciąży, czy przyjmowania niektórych leków.

Niepełnosprawność słuchowa – definicja głuchoty

Rodzaje niepełnosprawności słuchowej zależne są od części narządu słuchu, który uległ uszkodzeniu:

- **niedosłuch przewodzeniowy** – to **ubytek słuchu powstały** w wyniku zaburzeń w przewodzie ucha zewnętrznego lub w uchu środkowym;
- **niedosłuch odbiorczy** – najczęściej jest naturalnym wynikiem starzenia się organizmu. W tym przypadku dźwięki są nieprawidłowo odbierane, co wiąże się z uszkodzeniem nerwu ślimakowego, narządu Cortiego lub zwoju spiralnego;
- **niedosłuch mieszany** – jednocześnie występujące **ubytki słuchu** typu przewodzeniowego i odbiorczego.

Kultura Głuchych

Osoby całkowicie pozbawione słuchu traktują często swoją głuchotę jako element identyfikacji kulturowej, a nie jako rodzaj upośledzenia. Nie uważają się więc za niepełnosprawnych czy upośledzonych.

Głusi, stanowiąc pewną grupę w populacji zamieszkującej dany region geograficzny, tworzą odrębne społeczności, których tożsamość jest zapewniana przez wspólny język migowy. Tworzą własne rytuały, kulturę i strukturę społeczną. Nie zawsze mają dostęp do kultury słyszającej większości. Większość ta nie zawsze zaś rozumie, że kluczem do kultury Głuchych jest język migowy. To właśnie pełna komunikacja sprawia, że Głuchy rozumie zasady funkcjonowania społecznego i zaczyna nie tylko biernie, lecz także czynnie uczestniczyć w życiu swojej zbiorowości.

Film edukacyjny

Poznaj świat osób głuchych:

Tytuł filmu: OSOBA NIESŁYSZĄCA Zadaj pytanie #2

<https://www.youtube.com/watch?v=wb5JgqJhsOA>

Stereotypy dotyczące osób z niepełnosprawnością

Nie posiadając dostatecznych informacji na dany temat swoje przekonania opieramy na wiedzy potocznej i występujących w społeczeństwie stereotypach. Zdarza się także, że chcąc pomóc osobie z niepełnosprawnością postępujemy zgodnie z zasadami, które wydają się nam słuszne, a w rzeczywistości jest nieco inaczej.

Opis osoby 4

Dziewczyna, około 25 lat. Z uśmiechem podchodzi do stanowiska obsługi pacjenta w rejestracji. Coś zapisuje skrupulatnie na kartce i podaje pracownikowi.

Ma długie włosy i aparat słuchowy. Co chwila poprawia je tak, że opadają na ucho i zakrywają aparat.

Język równościowy

Język kształtuje rzeczywistość!

Można go używać:

- utrwalając dotychczasowe stereotypy i uprzedzenia,
- eliminując je.

To, jak mówimy, nie jest jedynie odbiciem rzeczywistości, lecz także narzędziem jej kształtowania.

Język a niepełnosprawność (1)

kaleka

inwalida

głuchoniemy

ślepy

Język a niepełnosprawność (2)

osoba z niepełnosprawnością (np. ruchową, wzrokową itp.)

głuchy / Głuchy, osoba z niepełnosprawnością słuchową

osoba z niepełnosprawnością narządu słuchu, niesłyszący

Bariery dla osób z niepełnosprawnością słuchu

- ❖ niedostępność lub ograniczony dostęp do informacji werbalnej (komunikaty głosowe, informacje ustne, sygnalizacje dźwiękowe),
- ❖ korzystanie głównie z informacji wizualnej – duże znaczenie czytelnych i zrozumiałych oznaczeń w przypadku osób korzystających z resztek słuchu, utrudniona lub całkowicie niemożliwa komunikacja w niekorzystnych warunkach (tłok, hałas)
- ❖ często ograniczone zrozumienie skomplikowanego słownictwa i pojęć abstrakcyjnych.

Bariery dla osób z niepełnosprawnością narządu mowy

- ❖ trudności w wypowiedzianiu długich i skomplikowanych wyrazów i zdań,
- ❖ trudności w szybkim komunikowaniu się,
- ❖ czasem występująca niechęć do podejmowania komunikacji werbalnej.

Postrzeganie osób z niepełnosprawnością słuchu

[Efekt Motyla - niezwykła podróż
w świat Głuchych - YouTube](#)

Oczekiwania osób z niepełnosprawnością

- ❖ Brak barier architektonicznych
- ❖ Wsparcie pracownika obsługi
- ❖ Wsparcie w zrozumieniu komunikatów – usługa tłumacza PJM
- ❖ Pierwszeństwo obsługi
- ❖ Przygotowanie pracowników do obsługi osób z niepełnosprawnością
- ❖ Bezpieczeństwo
- ❖ Zaufanie
- ❖ Załatwienie sprawy
- ❖ Dostępność strony www

Dostępność architektoniczna

Szczegółowe wymogi dot. architektonicznego przystosowania budynku, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z roku 2002, nr, 75, po z. 690 ze zm.)

Dostępność cyfrowa

- ❑ Jest to cecha (m.in. stron www i aplikacji), która pozwala na możliwie najłatwiejsze zapoznanie się z udostępnioną treścią osobom niepełnosprawnym (przede wszystkim niewidomym, niesłyszącym, słabowidzącym i posiadającym ograniczone zdolności motoryczne). Musi spełniać tzw. "kryteria sukcesu", które są mierzalne i podane dla każdej z wytycznych określonych w załączniku WCAG 2.1.
- ❑ Wszystkie zasoby cyfrowe tworzone przez instytucje (w tym strony internetowe, platformy e-learningowe, e-zasoby itd.) muszą spełniać kryteria dostępności.
- ❑ Dostępny serwis powinien zawierać m.in. możliwość powiększenia wielkości czcionki, odpowiedni dobór kolorów i ich kontrastu, łatwą do zrozumienia treść. Dostępne multimedia (animacje, prezentacje, filmy, nagrania dźwiękowe itp.) powinny zawierać transkrypcje tekstowe, audiodeskrypcję czy tłumaczenie na język migowy.

Dostępność cyfrowa

Co to oznacza w praktyce?

- Na przykład zdjęcie na stronie www powinno zawierać tzw. tekst alternatywny aby program udźwiękwiający mógł opisać co znajduje się na zdjęciu
- Dokument w Wordzie zawiera style i czcionki rozpoznawalne przez programy czytające a zdjęcia zawarte w dokumencie również zawierają tekst alternatywny
- Nawigacja i poruszanie się po stronie jest dostępne nie tylko dla osób niewidomych lecz również np. dla osób z niepełnosprawnością ruchową
- Jeśli na stronie jest plik video zawiera audiodeskrypcję, napisy i jest tłumaczony w PJM

Dostępność informacyjno-komunikacyjna

- ❑ Dostępność informacyjna – oznacza, że każdy ma prawo uzyskać pełną informację o możliwościach wsparcia i usług realizowanych przez urzędy, instytucje publiczne.
- ❑ Oznacza to, że każda osoba, bez względu na poziom i rodzaj sprawności ma prawo dowiedzieć się np. jakie usługi realizuje urząd, jak skorzystać z usług, pobrać druki i formularze.
- ❑ Łączy się to z dostępnością cyfrową oraz dostępnością wszelkich materiałów promocyjnych i informacyjnych dotyczących usług.
- ❑ Dostępność ta łączy się również z komunikacją i oznaczeniami dla osób z niepełnosprawnością.
- ❑ Dostępność informacyjno-komunikacyjna dotyczy m.in. możliwości obsługi osobaa z niepełnosprawnościami posługując się językiem migowym.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna

- ❑ Dostępność komunikacyjno-informacyjna to również oznaczenia dla osób z niepełnosprawnością, m.in. napisy w alfabecie Braille'a, sygnały dźwiękowe w windach, oznaczenia toalet, miejsc parkingowych.

Film edukacyjny - Co oznacza dostępność ?

Tytuł filmu: Dostępne Strony — osoby niepełnosprawne słuchowo

[Dostępne Strony — osoby niesłyszące \[wersja z napisami\] - YouTube](#)

Urządzenia, które ułatwiają słyszenie oraz komunikację:

- pętla indukcyjna,
- system FM,
- system IR,
- system Bluetooth,
- wideotłumacz języka migowego (tłumacz PJM online).

osoby z niepełnosprawnością słuchu

(247) 2. Jak słyszymy - ubytek słuchu bez aparatu słuchowego. – YouTube

(247) 4. Jak słyszymy - duży ubytek słuchu i aparat słuchowy. – YouTube

5. Jak słyszymy - pętla indukcyjna. - YouTube

**Zasady kontaktu i savoir-vivre'u
w kontakcie z osobami z różnymi rodzajami
niepełnosprawności**

Osoby niesłyszące, niedosłyszące

- Kontakt wzrokowy
- Głos – siła, dykcja, intonacja
- Język - prosty
- Krótkie wypowiedzi

<https://www.youtube.com/watch?v=NbyeqyFGTm0>

Instalacja urządzenia ułatwiającego słyszenie powinna być oznaczona

Źródło: publikacja „Jak wdrażać ustawę o zapewnianiu dostępności?”

Dostępność informacyjno-komunikacyjna (3)

PJM (polski język migowy) – naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się osób głuchych i słabosłyszących.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna (4)

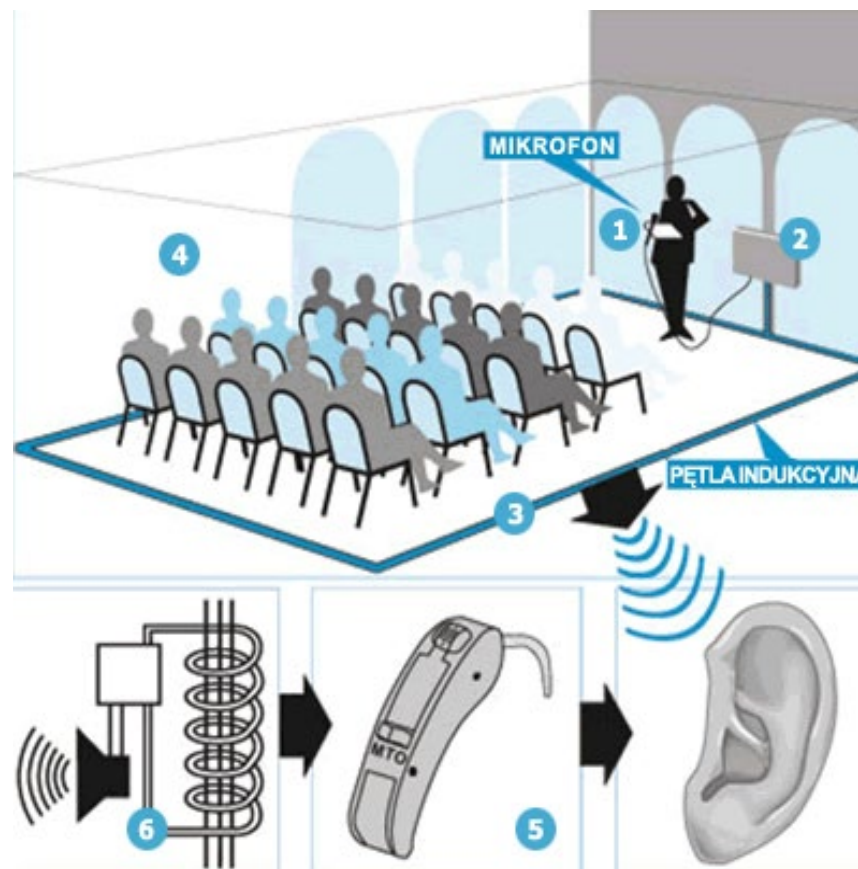
SJM (system językowo-migowy) – sztuczny system porozumiewania się stworzony przez osoby słyszące w celu ułatwienia komunikacji z osobami głuchymi, utworzony z połączenia elementów języka polskiego i polskiego języka migowego.

[Polski Język Migowy vs System językowo-migowy !\[\]\(34b4f260a8587d2e97eeaee361cc357b_img.jpg\) !\[\]\(b5f3742814ad7ea0f0989480e393a386_img.jpg\) | Iwona Cichosz w PJM - YouTube.](#)

Dostępność – dobre praktyki

Pętla indukcyjna to potoczna nazwa systemu wspomagania słuchu z pętlą indukcyjną (induktofoniczną).

Umożliwia ona osobie niedosłyszącej odbiór nieskazitelnie czystego i wyraźnego dźwięku poprzez cewkę telefoniczną (T), w którą wyposażony jest niemal każdy aparat słuchowy.

Dostępność – dobre praktyki

Na zdjęciu tłumacz PJM on-line

Lider Dostępności: Muzeum Łazienki Królewskie

Ewakuacja osób z niepełnosprawnościami

Zdjęcie: Fundacja
Polska bez Barier

Zdjęcie: Fundacja
Polska bez Barier (1)

Zdjęcie: Fundacja Polska bez Barier (2)

Zdjęcie: Fundacja
Polska bez Barier (3)

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ